

NÉHÁNY ÚJ INTERSPECIFIKUS HIBRIDSZŐLŐFAJTA-JELÖLTÜNK
TERMESZTÉSI ÉRTÉKE

DR. KOZMA PÁL

a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, tanszékvezető egyetemi tanár

DR. SZ. NAGY LÁSZLÓ

egyetemi adjunktus

SESZTÁKNÉ DR. URBÁNYI MÁRTA

tudományos munkatárs

A KERTÉSZETI EGYETEM SZŐLŐTERMESZTÉSI TANSZÉKE

BEVEZETÉS

A termesztési biztonság növelése, a termesztési költségek csökkentése, a környezetet szennyező, valamint károsító növényvédő szerek szőlőtermesztésben felhasználásának mérséklése, majd megszüntetése megvalósítható a kórokozókka, az állati kártevőkkel, a klíma károsítóelemeivel szemben rezisztens vagy legalábbis toleráns fajták előállításával és természetésbe vonásával.

A szőlő gyors és eredményes rezisztenciára nemesítése az interspecifikus keresztezések révén lehetséges, de csak azok a komplex fajhibridek fogadhatók el, amelyekben a rezisztencia és a vinifera terméstudajdonságai kedvezően kombinálódnak (BOUBALS [1956, 1959, 1961], BOUBALS—CORDONNIER—PISTRE [1962], GALET [1968], HUGLIN—BOUBALS—TRUEL—WAGNER [1969], HUSFELD [1962], KOLEDA [1980], KOZMA [1951, 1974, 1980], LEVADOUX [1950], NEGRUL' [1936] stb.).

A Kertészeti Egyetem Szőlőtermesztési Tanszékén a rezisztenciára nemesítés keresztezési munkáit az 1960-as évek elején kezdtük.

Ebben a közleményben nyolc szőlőfajhibridünk értékvizsgálatának legfontosabb eredményeit ismertetjük.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A kísérletek helyének jellemzése

A szisztematikus vizsgálatokat a Kertészeti Egyetem Kísérleti Üzemének szigetcsépi kísérleti területén 1978—1983-ban végeztük. A szigetcsépi részletes vizsgálatok mellett különböző termőhelyeken — Kecelen, Kiskőrösön, Soltvadkerten, Etyeken, Markazon — gyűjtött tapasztalatokat is felhasználtuk a szőlőfajhibridek értékeléséhez.

Szigetcsépen a vizsgálatok zömét 1968-ban 3 m sor- és 1 m tőtávolságra telepített *Berlandieri* × *Riparia T. 5C* alanyra 1976—1977-ben zöldre fásoltással oltott fajhibridek 18 tőkés mikroklónparcelláin végeztük.

A kísérleti terület *fekvése* gyakorlatilag sík.

A terület *talaja* meszes homok.

A sorok iránya az ÉD-i iránytól csak kissé tér el.

A kísérleti parcellák Moser-féle magas kordonművelésű tőkéit általában félszálvesszős, esetleg szálvesszős metszésben részesítettük. A tőkék rügyterhelését a fajhibridek termőképességétől, a tőkék erősségétől, termőegyensúlyi állapotától függően határoztuk meg. A tőkék átlagos rügyterhelése évenként és fajhibridenként 11—43 rügy között változott.

1. táblázat. A szőlő tenyészideje és néhány klimatikus jellemzője Szigetcsépen
1978—1983-ban

Vizsgált tényezők	1978	1979	1980	1981	1982	1983
A tenyészidő kezdete	IV. 11.	IV. 11.	IV. 25.	IV. 04.	IV. 02.	IV. 10.
A tenyészidő vége	X. 20	X. 14.	X. 19.	X. 25.	X. 31.	X. 24.
A tenyészidő hossza, nap	193	187	178	205	213	198
A tenyészidő effektív hőösszege, °C	3183	3457	2879	3589	3638	3843
A tenyészidő aktív hőösszege, °C	1253	1587	1099	1539	1508	1863
A tenyészidő középhőmérséklete, °C	16,6	19,6	14,1	17,9	17,1	19,4
A szüret előtti 12 hónap csapadéka, mm	492,3	459,1	479,6	568,2	598,0	444,0
A tenyészidő alatti csapadék, mm	308,2	258,4	264,2	285,0	251,4	242,1
A tenyészidő napsütéses óráinak száma	1170	1429	1091	1256	1433	1575

Таблица 1. Вегетационный период винограда и некоторые климатические характеристики сортоучастка Сигетчен, за период 1978—1983 гг.

Table 1. Vegetation period of the vines and some characteristic clima data of the area of Szigetcsép, during 1978—1983

A szigetcsépi kísérleti területre a szélsőséges időjárás jellemző. A vizsgált 6 év néhány klimatikus jellemzőjét az 1. táblázat, a jelentősebb téli, késő tavaszi és kora őszi fagyok idejét és a lehűlés mértékét a 2. táblázat adatai szemléltetik.

A meteorológiai méréseket az Agrometeorológiai Tanszéki Csoport szigetcsépi megfigyelőállomásán végezték. Méréseink szerint a kísérleti parcellákon a tőkék karjának magasságában (a talajtól 120—130 cm-re) télen kialakult hőmérsékleti minimumok megegyeznek a megfigyelőállomáson mért radiációs minimumokkal.

A vizsgált interspecifikus hibridek

A vizsgálatokra a Szőlőtermesztési Tanszéken 1966-ban végzett keresztezések populációiból a 92-es, CsFT 61-es, CsFT 194-es, CsFT 195-ös, 175-ös, 159-es, CsVT 55-ös, az 1975-ös keresztezések populációiból pedig a 2423-as törzsszámú fajhibridet választottuk ki. A törzsszám előtti betűjelölést csak az állami minősítésre bejelentett fajtajelöltek kapnak. (A betűk jelentése a következő: Cs=Csepel-szigeti, F=fehérborszőlő-hibrid, V=vörösborszőlő-hibrid, T=toleráns.)

A 92-es törzsszámú, étkezésre is alkalmas fehérbor- és a CsFT 61-es fehérbor-fajhibrid a Seibel 4986×Olimpia; a CsFT 194-es, a CsFT 195-ös és a 175-ös fehérbor-fajhibrid a Seyve—Villard 12 375×Csaba gyöngye; a 159-es csemegeszőlő-fajhibrid a Seyve—Villard 12 375×Szőlőskertek királynője muskotály; a 2423-as interspecifikus hibrid a (Pannónia kincse×Seyve—Villard 5276)×Kunbarát; a CsVT 55-ös vörösborszőlő-fajhibrid a Seibel 4986×Csaba gyöngye keresztezésének populációjából származik.

2. táblázat. Jelentősebb téli, késő tavaszi és kora őszi fagyok Szigetcsépen 1978—1983-ban

Év	Téli fagy (nyugalmi időben)			Tavaszi fagy			Őszi fagy		
	napja	minimum hőmérséklet, °C		napja	minimum hőmérséklet, °C		napja	minimum hőmérséklet, °C	
		rad.	absz.		rad.	absz.		rad.	absz.
1978	II. 21.	-23,2	-16,6	IV. 07.	-5,5	-2,5	IX. 21.	-2,0	2,1
	XII. 07.	-15,3	-10,8	V. 13.	-2,6	0,8	X. 28.	-5,3	-2,2
1979	I. 07.	-19,0	-14,0	IV. 20.	-4,3	-1,0	IX. 17.	-1,0	1,5
				V. 04.	-2,2	0,5	X. 26.	-9,4	-6,1
1980	I. 13.	-22,0	-17,5	III. 04.	-9,5	-5,6	X. 17.	-3,4	-2,3
	XII. 5.	-19,7	-16,7						
1981	I. 10.	-18,8	-14,5	IV. 04.	-4,3	-1,5	X. 29.	-3,1	-0,9
1982	I. 11.	-23,6	-19,3	IV. 22.	-4,9	1,5	XI. 07.	-9,5	-7,5
1983	II. 23.	-15,1	-12,4	III. 16.	-10,2	-6,2	X. 23.	-4,99	-3,2
	XI. 15.	-15,2	-12,6	IV. 17.	-3,0	0,7			

Таблица 2. Значительные зимне-позднелесенние и ранне-осенние заморозки в Сигетчеп, за период 1978—1983 гг.

Table 2. Heavier frosts in winter, late spring and early autumn at Szigetcsép, during 1978—1983

A vizsgálatok módszerei

A vizsgálatokat a közismert fajtaértékelési módszerekkel végeztük.

A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ISMERTETÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

A vizsgált fajhibridek rügyterhelését, a rügyek alvamaradásának arányát, fűrthozamát és a termékenységi együtthatóinak értékeit a 3. táblázatban mutatjuk be.

A legkisebb rügyterhelésben (átlagosan $5,2 \pm 1,4$ rügy/m²) a *CsFT 194*-es fajtajelölt, a legnagyobb rügyterhelésben (átlagosan $11,5 \pm 3$ rügy/m²) a *159*-es fajhibrid részesült.

A metszésekör tőkén hagyott világos rügyek alvamaradásának arányából csak részben következtethetünk a rügyek fagyűrésére.

Az alvamaradt rügyek aránya legnagyobb (átlagosan $51,9 \pm 25,8\%$) a *159*-es fajhibrid tőkén, ezt követi ($35,2 \pm 9,7\%$ -kal) a *175*-ös fajhibrid, a legkisebb értéket ($21,4 \pm 4,0\%$ -ot) a *2423*-as többszörösösen összetett — a *Vitis amurensis* tulajdonságai- ból is öröklött — fajhibrid tőkén állapítottuk meg.

A termékenységi együtthatók értékei a fajhibridek termékenységét mutatják.

A kihajtott világos rügyre számított termékenységi együtthatók értéke az abszolút termékenységi együtthatók értékénél kisebb is lehet. Ennek oka részben az, hogy nem mindegyik kihajtott világos rügyből fejlődött hajtáson van fűrt. Másrészt a részleges fagykárt szenvedett világos rügyekből a mellékriügyek fakadnak ki, ezeknek a termékenysége kisebb is lehet, mint a rejtett rügyekből fakadt termőhajtások termékenysége. Ezt az utóbbit bizonyítják a *159*-es és a *175*-ös fajhibridek abszolút és kihajtott világos rügyre számított termékenységi együtthatóinak értékei (3. táblázat).

A vizsgált fajhibridek szüreti idejét (a legkorábbi és legkésőbbi szüreti időpontokat), fűrtjének, bogyójának átlagtömegét, termésének mennyiségét és minőségét jellemző adatokat a 4. táblázatban ismertetjük.

3. táblázat. A vizsgált fajhibridek néhány biotechnikai jellemzője Szigetcsépen 1978—1983. év átlagában

A fajhibrid törzsszáma	Rügyterhelés		Alva maradt rügyek %-a		Fűrthozam		Abszolút	Relatív	Kihajtott világos rügyre számított
	átlag	S \bar{x}	átlag	S \bar{x}	átlag	S \bar{x}			
	db/m ²				db/m ²		termékenységi együttható		
92	9,8	$\pm 0,4$	24,4	$\pm 9,4$	12,5	$\pm 4,9$	1,9	1,4	1,6
<i>CsFT 61</i>	8,0	$\pm 3,9$	23,9	$\pm 8,8$	10,6	$\pm 4,6$	1,6	1,2	1,5
<i>159</i>	11,5	$\pm 3,0$	51,9	$\pm 25,8$	8,6	$\pm 6,3$	1,5	0,9	1,1
<i>CsFT 194</i>	5,2	$\pm 1,4$	28,6	$\pm 12,5$	9,2	$\pm 4,1$	1,9	1,4	1,9
<i>CsFT 195</i>	9,1	$\pm 3,0$	29,7	$\pm 14,3$	9,9	$\pm 4,5$	1,8	1,4	1,7
<i>175</i>	8,2	$\pm 2,3$	35,2	$\pm 9,7$	6,2	$\pm 4,3$	1,4	1,0	1,1
<i>2423</i>	7,8	$\pm 1,3$	21,4	$\pm 4,0$	7,9	$\pm 2,5$	1,5	1,2	1,4
<i>CsVT 55</i>	7,2	$\pm 2,3$	27,2	$\pm 10,9$	12,8	$\pm 5,7$	2,2	1,4	2,3

Таблица 3. Некоторые биотехнические показатели исследуемых кандидатов в сорта в Сигетчен за период 1978—1983 гг.

Table 3. Some biotechnical characters of the interspecific hybrids tested, at Szigetcsép, in the average of the years 1978—1983

4. táblázat. A vizsgált fajhibridek szüreti adatai Szigetcsépen az 1978—1983. év átlagában

A fajhibridek törzsszáma	A szüret ideje		A fürt átlag- tömege	A bogyó átlag- tömege	Termésmennyiség			Termésminőség					
	legkorábbi	legkésőbbi			legna- gyobb	legki- sebb	átlag	magyar mustfok			a must titr. savtart., g/l		
			legna- gyobb	legki- sebb				átlag	legna- gyobb	legki- sebb	átlag		
			g	kg/m ³									
92	VIII. 17.	IX. 11.	130	2,5	2,73	0,90	1,44	22,7	16,5	18,0	8,4	8,0	8,2
CsFT 61	IX. 07.	X. 17.	198	2,3	3,70	1,22	2,07	24,0	12,3	18,3	12,5	7,2	9,6
159	VIII. 16.	IX. 24.	236	3,1	4,05	0,79	1,76	18,2	15,4	16,6	14,2	6,9	9,1
CsFT 194	IX. 09.	X. 20.	148	1,5	2,84	0,82	1,54	21,0	15,8	18,3	7,7	5,5	6,7
CsFT 195	IX. 10.	X. 17.	195	2,4	3,12	0,98	2,04	22,7	14,7	18,2	11,5	6,7	8,6
175	IX. 14.	X. 13.	194	2,5	2,56	0,45	1,22	20,0	13,4	16,4	13,0	7,6	9,7
2423	VIII. 28.	X. 13.	189	1,7	2,40	1,39	1,66	20,9	16,2	18,6	8,1	5,7	7,2
CsVT 55	IX. 07.	X. 24.	131	1,5	2,02	0,91	1,46	20,9	16,0	18,2	13,5	6,9	10,7

Таблица 4. Данные уборки продукции исследуемых кандидатов в сорта в Сигетчеп, в среднем 1978—1983 гг.

Table 4. Harvest data of the interspecific hybrids tested, at Szigetcsép, in the average of the years 1978—1983

A termésmennyiség és a termésminőség alakulását a klimatikus tényezők adataival összefüggésben kell értékelni.

A szőlőre különösen kedvezőtlen volt a hő- és fényhiányos 1980-as tenyészidő, majd az azt követő korai (1980. december 5-i) erős lehűlés. Ezt követően 1981. április 4-én tavaszi fagy károsította a fakadó és a kifakadt rügyeket és a néhány cm-es hajtásokat. A vizsgált 6 évből 1981-ben volt a legkisebb (3,74 t/ha) az országos termésátlag. Ebben az évben — a kísérleti parcellák szomszédságában — a Chasselas 0,30 kg/m², az Ezerjő 0,20 kg/m², a Kékfrankos pedig 0,24 kg/m² termést adott.

A 8 fajhibrid 1978—1983 közötti évenkénti terméshozamában a legkisebb (0,45 kg/m²) eredménnyel a 175-ös fajhibrid szerepel, ezt követi a 159-es (0,79 kg/m²) terméshozama.

Az állami minősítésre bejelentett fajhibridek 1981-es — tehát a legkedvezőtlenebb időjárású év — terméshozama: CsFT 61-es 1,40 kg/m², a CsFT 194-es 1,16 kg/m², CsFT 195-ös 2,08 kg/m², CsVT 55-ös 1,43 kg/m² volt.

A vizsgált fajhibridek értékelése

A 92-es törzsszámú fajhibrid (1. ábra) általában már augusztus végén szüretelhető. Termésfürtje középnagy, laza, kissé vállas vagy hengeres. Bogyói középnagyok, megnyúlt gömbölyűek, sárgák.

Termőképességének értékelését a darázkárok gyakran megnehezítették, termésát-
laga 1,44 kg/m².

1. ábra. 92-es törzsszámú fajhibrid

Рисунок 1. Межвидовой гибрид — номер штамма 92

Fig. 1. Interspecific hybrid Nr. 92

2. ábra. CsFT 61-es törzsszámú interspecifikus fajtajelölt

Рисунок 2. Интраспецифический кандидат в сорта — номер штамма ЧФТ 61

Fig. 2. Interspecific hybrid CsFT 61

Mustjának cukortartalma hat év átlagában 18,0 mustfok, jó évjáratban szeptember elejére elérheti a 20 mustfokot.

Érés ideje és cukortermelése alapján mustsűrítmény készítésére is javasoljuk.

Bora gyorsan fejlődő, esetenként lelagyulásra hajlamos, az évek többségében minőségi szintet elérő fehérbor.

Viszonylagos fagyűrő képessége jó. Rothadásérzékenysége nem szembetűnő. A lisztharmatra nem, a peronoszpórára csak kissé fogékony, de peronoszpóra elleni védekezés nélkül is termesztethető.

A CsFT 61-es törzsszámú interspecifikus fajtajelölt (2. ábra) átlagos évben szeptember második felében szüretelhető. Termésfürtje nagy, kissé tömött. Bogyói közep-nagyok, kissé megnyúlt gömbölydedek, világos zöldessárgák.

Bőven termő, terméshozamának 6 éves átlaga 2,07 kg/m².

Mustjának átlagos cukortartalma 18,3 mustfok.

A tőkék optimális terhelésénél harmonikus minőségi fehérbort ad.

Viszonylagos fagyűrő képessége kiemelkedő. Rothadásra, főleg a molyok kártétele után kissé fogékony. Peronoszpórával szemben toleráns, a lisztharmat fertőzését eddig még nem észleltük.

A 159-es törzsszámú csemegezőlő-fajhibrid (3. ábra) átlagos években étkezésre augusztus végén szüretelhető. Termésfürtje nagy, laza vagy közepesen tömött. Bogyói nagyok, kicsit oválisak, borostyánsárgák.

Terméshozamának átlaga 1,76 kg/m².

3. ábra. 159-es törzsszámú csemegezőlő-fajhibrid

Рисунок 3. Межвидовой гибрид десертного винограда — номер штамма 159

Fig. 3. Interspecific table grape hybrid Nr. 159

Mustjának cukortartalma a vizsgált évek átlagában 16,6 mustfok.

Mutatós, finom muskotályos zamatú csemegezőlő. Több évben végzett vizsgálatok szerint hűtött tárolásra alkalmas. Gombás betegségekkel szemben toleráns, fagy- és téltűrő képessége a nagy bogyójú, tiszta *Vitis vinifera* eredetű csemegezőlő-fajtákhoz viszonyítva jó.

A CsFT 194-es törzsszámú interspecifikus fajtajelölt (4. ábra) átlagos évben szeptember harmadik dekádjában szüretelhető. Termésfürtje középnagy, kissé vállas, közepesen tömött vagy tömött. Bogyói gömbölyűek, általában kicsik, sárgászöldek, napos oldalukon rozsdás árnyalatúak.

Terméshozamának átlaga $1,54 \text{ kg/m}^2$. Mustjának átlagos cukortartalma 18,3 mustfok.

Bora általában harmonikus, jó zamatú, az évek többségében minőségi fehérbor.

Viszonylagos fagyttűrése jó. Rothadásra nem érzékeny. A lisztharmattal és a peronoszpórával szembeni toleranciája kiemelkedő.

A CsFT 195-ös törzsszámú interspecifikus fajtajelölt (5. ábra) általában szeptember végén szüretelhető. Termésfürtje nagy, közepesen tömött. Bogyói középnagyok, kissé megnyúlt gömbölyűek, világos zöldessárgák.

Terméshozamának hatéves átlaga $2,04 \text{ kg/m}^2$. Mustjának átlagos cukortartalma 18,2 mustfok.

Bora általában harmonikus, jó zamatú, az évjáratok többségében minőségi szintet elérő fehérbor.

4. ábra. CsFT 194-es törzsszámú interspecifikus fajtajelölt

Рисунок 4. Интерспецифический кандидат в сорта — номер штамма ЧФТ 194

Fig. 4. Interspecific test variety CsFT 194

Viszonylagos fagyűrő képessége jó. A gombás betegségekkel szembeni toleranciája kiváló.

A 175-ös törzsszámú fajhibrid (6. ábra) átlagos években szeptember végén szüretelhető. Termésfürtje nagy, alakja megnyúlt, kúpos, néha ágas. Bogyói középnyagok, kissé megnyúlt gömbölydedek, zöldessárgák.

Terméshozamának átlaga $1,22 \text{ kg/m}^2$ (a vizsgált fajhibridek közül a legkisebb).

Mustjának átlagos cukortartalma 16,4 mustfok. Bora rendszerint kemény, „tiszta ízű”, pezsgők készítésére javasoljuk.

Viszonylagos fagyűrő képessége jónak minősíthető, de az ismertetett, hasonló származású fajhibridekétől elmarad. Gombás betegségekkel szemben toleráns.

A 2423-as törzsszámú poliinterspecifikus hibrid (7. ábra) átlagos években szeptember első felében szüretelhető. Termésfürtje nagy vagy középnyag, kúpos-vállas, közepesen tömött. Bogyói kicsik, gömbölyűek, világos sárgászöldek, napos oldalukon rozsdásodók.

Átlagos terméshozama $1,66 \text{ kg/m}^2$.

Mustjának átlagos cukortartalma 18,6 mustfok.

Bora jó évjáratban eléri a minőségi szintet, lelágulásra hajlamos, de az évek többségében harmonikus fehérbor.

Viszonylagos fagyűrő képessége kiemelkedő. A szürkerothadással és a lisztharmattal szembeni toleranciája jó, peronoszpórára csak mérsékeltten fogékony.

5. ábra. CsFT 195-ös törzsszámú
interspecifikus fajtajelölt

Рисунок 5. Интерспецифический
кандидат в сорта — номер штамма
ЧФТ 195

Fig. 5. Interspecific test variety
CsFT 195

6. ábra. 175-ös törzsszámú fajhibrid]

Рисунок 6. Межвидовой гибрид —
номер штамма 175

Fig. 6. Species hybrid Nr. 175

7. ábra. 2423-as törzsszámú poliinterspecifikus hibrid

Рисунок 7. Полиинтерспецифический гибрид — номер штамма 2423

Fig. 7. Poliinterspecific hybrid Nr. 2423

A CsVT 55-ös törzsszámú fajhibrid (8. ábra) általában szeptember végén szüretelhető. Termésfürtje középnagy, alakja többnyire kúpos, közepesen tömött vagy tömött. Bogyói kicsik vagy középnagyok, alig lapított gömbölyűek, sötétkékek.

Terméshozamának átlaga $1,46 \text{ kg/m}^2$. A túlterhelt tőkéken vesszőjét rosszul érleli be.

Mustjának átlagos cukortartalma $18,2$ mustfok. Általában sok savat termel, erre a szüreti idő megválasztásakor ügyelni kell.

Héjában sok színytartalmat tartalmaz, ezért bora színanyagban gazdag, mély sötétvörös, technológiai beavatkozás nélkül gyakran a kívánatosnál keményebb.

Házasításra, borok színének javítására ajánljuk az alföldi borvidéken.

Beérett vesszője jól tűri a téli fagyokat. Rothadásra nem érzékeny, lisztharmatra, peronoszpórára nem fogékony.

A vizsgált fajhibridek termesztési jelentőségét a kedvezőtlen, fagyveszélyes, téli, késő tavaszi és kora őszi fagyoktól gyakran sújtott termőhelyen a termésének mennyiségi és minőségi eredményei meggyőzően bizonyítják.

8. ábra. CsVT 55-ös törzsszámú fajhibrid

Рисунок 8. Межвидовой гибрид — номер штамма ЧФТ 55

Fig. 8. Species hybrid CsFT 55

Összefoglalás

A Szőlőtermesztési Tanszéken előállított 8 fajhibrid-fajtajelölt hatéves vizsgálatának eredményeiről számoltunk be. Kedvezőtlen termőhelyen, magasművelésű parcellákban vizsgáltuk a fajhibridek néhány biotechnikai jellemzőjét, a termés mennyiségének és minőségének alakulását.

A fajhibridek termésátlag a rossz évjáratok és a nagy fagykáros évek ellenére 1,22—2,07 kg/m² között alakult, az évenkénti terméshozamok két szélső értéke m²-enként 0,45 és 4,05-ig volt. A legkisebb terméshozamú 175-ös törzsszámú fajhibridet nagyon fagyveszélyes termőhelyre nem ajánljuk.

A fajhibridek mustfokának átlaga 16,4 és 18,6 mustfok között változott, az évenkénti mérések két szélső értéke 12,3 és 24,0 mustfok volt. Az optimális terheléssel kapott termésből — az évek többségében — minőségi szintet elérő bor készíthető.

A vizsgálatok eredményei alapján megállapítható, hogy — a téli fagyoktól rendszeresen sújtott alföldi területeken — a takarás nélküli jövedelmező szőlőtermesztés az ismertetett tulajdonságú fajhibridekkel hosszú távon is fenntartható.

A kézirat leadva: 1985. január 8-án.

BOUBALS, D. 1956: Amélioration de la résistance de la vigne au mildiou (*Plasmopara viticola* [B et C] Berlèse et de Toni). Recherche de géniteurs de résistance. Ann. Amélior. Plantes. 6. (4) 481—525. p.

BOUBALS, D. 1959: Contribution à l'étude des causes de la résistance des Vitacées au mildiou de la vigne (*Plasmopara viticola* [B et C] Berlèse et de Toni) et de leur mode de transmission héréditaire. Ann. Amélior. Plantes. 9. (1) 5—233. p.

BOUBALS, D. 1961: Etude des causes de la résistance des Vitacées à l'Oidium de la vigne (*Uncinula necator* [Schw.] Burr.) et leur mode de transmission héréditaire. Ann. Amélior. Plantes. 11. (4) 401—500. p.

BOUBALS, D.—CORDONNIER, R.—PISTRE, R. 1962: Étude de mode de transmission héréditaire du caractère „diglucosides anthocyaniques” des baies dans le genre vitis. Prog. agric. et vitic. 8. 187—192. p.

GALET, P. 1968: Précis d'ampelographie pratique. Montpellier.

HUGLIN, P.—BOUBALS, D.—TRUEL, P.—WAGNER, P. 1969: Génétique et amélioration de la vigne. Bulletin de l' O. I. V. 456. 113—132. p.

HUSFELD, B. 1962: Rebenzüchtung. In Handbuch der Pflanzenzüchtung. Berlin—Hamburg. 2. Aufl. 723—773. p.

KOLEDA I. 1980: A rezisztens szőlőfajták nemesítésének eredményei és lehetőségei. Agrártudományi Közlemények. 39. 351—356. p.

KOZMA P. 1951: A szőlő nemesítése. Budapest.

KOZMA P. 1974: A szőlő teljesítőképessége növelésének lehetőségei keresztezéses nemesítéssel. Agrártudományi Közlemények. 33. 241—268. p.

KOZMA P. 1980: A szőlőtermesztés fejlesztésének fajtakérdései. Agrártudományi Közlemények. 39. 335—345. p.

LEVADOUX, L. 1950: La sélection et l'hybridation chez la vigne.

NEGRUL', A. M. 1936: Geneticeszkie osznovü szelekci vinograda. Leningrad.

ЦЕННОСТЬ ВЫРАЩИВАНИЯ НЕКОТОРЫХ НОВЫХ ИНТЕРСПЕЦИФИЧЕСКИХ ГИБРИДНЫХ СОРТОВ ВИНОГРАДА

Д-р П. Козма—Д-р Л. С. Надь—Д-р М. Шестак-Урбани

Резюме

Авторы в своей статье дают отчет о результатах исследований, проведенных до сих пор в целях определения ценности производства штаммов №№ 92 и ЧФТ 61 (= Сейбел 4986 × Олимпия), 175, ЧФТ 194, ЧФТ 195 (= Сейве—Виллард 12 375 = Чаба дёнде), выделенных из интерспецифических гибридных семейств в 1966 году, затем штаммов №№ 159 (= Сейве—Виллард 12 375 × Сёлёшкертек кирайнёйе мускатный), №№ 2423 [(= Паннония кинче × Сейве—Виллард 5276) × Кунбарат], полученных из гибридных семейств в 1975 году, и штаммов ЧВТ 55 (Сейбел 4986 × Чаба дёнде).

Штаммы №№ 92 и 159 представляют собой гибриды, дающие белый столовый виноград, но пригодна их продукция также и для приготовления вина. Штаммы №№ ЧФТ 61, 175, 194, 195 дают белый винный виноград, а штамм ЧВТ 55 это гибрид с продукцией красного винного винограда. Штамм 159 дает виноград мускатного привкуса, а остальные, продукцию нейтрального характера с приятным ароматом.

Авторы проводили исследования в условиях Опытной станции Сигетчеп Университета садоводства, результаты шестилетних испытаний приводятся в приложенных таблицах.

Более основные выводы следующие:

— Обсужденные кандидаты в сорта по зимостойкости существенно опередили контрольные винифера — сорта, в результате чего даже и в 1981 году, в неблагоприятных условиях большинство кандидатов в сорта дало 10 и даже выше 20 т/га продукции.

— Устойчивость к милдью и мучнистой росе обсуждаемых кандидатов в сорта — удовлетворительна, они защитимы от данных заболеваний без проведения, или проведения лишь минимальной защиты растений.

— В отношении сроков созревания продукции, у гибридов 92 и 159 уборка происходит во второй половине августа, у гибрида 2423 в первой половине сентября, а у межвидовых

гибридов *ЧФТ 61*, *ЧФТ 194*, *ЧФТ 195*, *ЧФТ 175* и *ЧВТ 55* продукция созревает во второй половине или в конце сентября.

— В отношении сахаристости продукции выдвигаются кандидаты в сорта *92*, *ЧФТ 61*, *ЧФТ 2423*, *ЧФТ 194* и *195*.

Цвет кожицы ягод кандидата в сорт *ЧВТ 55* темнокрасный, красительное их вещество бездиглюкозидное, продукция весьма пригодна для производства качественного красного вина.

Селекционеры рекомендуют высаживать данные кандидаты в сорта на местах производства, на которых существует опасность зимних морозов и мильдю.

PRODUCTION VALUE OF SOME NEW INTERSPECIFIC TEST VARIETIES OF GRAPE HYBRIDS

Dr. P. Kozma—Dr. L. Sz. Nagy—Dr. M. Seszták—Urbányi

Summary

The paper discusses the results of investigations concerning the production value of the following test-varieties derived from the interspecific hybrid families and developed in 1966: Nr. 92 and *CsFT 61* (=Seibel 4,986×Olimpia), Nr. 175, *CsFT 194* and *CsFT 195* (=Seyve-Villard 12,375×Csaba gyöngye), furthermore test-hybrids derived from the hybrid families developed in 1975: Nr. 159 (=Seyve-Villard 12,375×Szőlőskertek királynője muskotály), Nr. 2,423 [(=Pannónia kincse×Seyve-Villard 5,276)×Kunbarát], *CsVT 55* (=Seibel 4,986×Csaba Gyöngye).

Hybrids 92 and 159 bring white table grapes, also suitable for wine making. *CsFT 61*, Nr. 175, 194 and 195 yield white winegrapes, again *CsVT 55* is a red grape producing hybrid. Nr. 159 is a muscatel type and the others give grape yields of neutral, pleasant aroma.

The experiments were conducted at the Experimental Station of the University of Horticulture at Szigetcsép, over a period of 6 years. The results obtained are presented on the tables of this paper. Significant conclusions:

— Winterhardiness of the test hybrids considerably surpasses that of vinifera-varieties taken for comparison and due to this property most of the hybrids yielded over 10 t/ha, even up to 20 t/ha in the disadvantageous weather of the year 1981.

— The hybrids tested display fair resistance against peronospora and powdery mildew. Thus their plantages need no or just little plant protection against these diseases.

— As to the time of maturity hybrids Nr. 92 and 159 ripen in the second half of August, while Nr. 2,423 in first half of September, and *CsFT 61*, *CsFT 194*, *CsFT 195*, *CsFT 175* together with *CsVT 55* in the second half or end of September.

— Reading sugar content of the grapes the test hybrids, Nr. 92, *CsFT 61*, Nr. 2,423, *CsFT 194* and 195 gave excellent results.

The grapes of the hybrid *CsVT 55* have dark-red skin containing a diglycoside-free colouring substance and are most suitable for the production of high-quality red wines.

The hybrids tested are recommended for plantation on sites exposed to severe winter frost and peronospora attack.